

Кримінально-виконавча система України у 2022 році. Статистичний огляд

Олександр Букалов, «Донецький Меморіал», ©

В місцях позбавлення волі кримінально-виконавчої системи України, які контролюються українською владою, тобто без установ Криму та окупованої частини інших областей, згідно даним, наданим «Донецькому Меморіалу» Департаментом з питань виконання кримінальних покарань Мінюсту України, станом на 01.01.2023 року трималося 42726 осіб (лист Департаменту-№ 3/1-288-23/251-Пі від 21.09.2023 р., тут і надалі в дужках – станом на 01.01.2022 р. – 48251 особа). За рік чисельність осіб в місцях позбавлення волі зменшилась на 5525 осіб (1572 особи), або на – 11,45% (–3,16%). В Державній кримінально-виконавчій службі України налічувалось 101 установа виконання покарань та табір для тримання військовополонених.

Динаміка чисельності осіб в установах кримінально-виконавчої системи за останні шість років наведена у наступній таблиці 1.

Таблиця 1

	Загальна чисельність осіб в установах кримінально-виконавчої служби	Зміна чисельності осіб в установах кримінально-виконавчої служби у % до попереднього року
01.01.2005	188 465	- 1,68
01.01.2014	126 937	- 13,71%
01.01.2017	60 399	-13,17%
01.01.2018	57 100	- 5,46%
01.01.2019	55 078	- 3,54%
01.01.2020	52 863	- 4,02%
01.01.2021	49 823	- 5,75%
01.01.2022	48 251	- 3,16%
01.01.2023	42 726	- 11,45%

Показник числа в'язнів на 100 тис. населення за 2022 рік для України реально розрахувати неможливо з декількох причин. Якщо чисельність в'язнів відома, то чисельність населення країни – особливо після початку агресії Росії – визначити неможливо. Не ясно, чи відносити до актуального населення країни мільйони осіб, які вимушено мешкають нині поза межами країни. Також дуже приблизно відомо число мешканців окупованих територій. Тому найбільш справедливо буде цього року взагалі відмовитись від розрахунку цього показника. У 2021 році він складав 117.

Серйозні виклики постали перед працівниками ДКВС та керівництвом відомства у зв'язку із агресією Росії. Зокрема, треба було евакуювати ув'язнених та персонал чималої кількості установ системи. Відомості, які характеризують процес евакуації, наведені у щорічній Доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (надалі – Уповноважений) про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2022 році (надалі – Доповідь):

«Відповідно до рішень начальників обласних військових адміністрацій Донецької, Дніпропетровської, Харківської та Запорізької областей, Мін'юстом прийнято рішення про евакуацію засуджених та осіб, взятих під варту, з 11 установ, які були розташовані в районах, наближених до бойових дій.

Забезпечено виконання евакуаційних заходів щодо засуджених та осіб, взятих під варту, з 7 виправних колоній, 2 установ виконання покарань та 2 виправних центрів, зокрема з державних установ:

*Оріхівська виправна колонія (№ 88),
Вільнянська виправна колонія (№ 20),
Софіївська виправна колонія (№ 55),
Кам'янська виправна колонія (№ 101),
Покровська виправна колонія (№ 17),
Торецька виправна колонія(№ 2),
Селидівська виправна колонія (№ 82),
Вільнянська установа виконання покарань (№ 11),
Бахмутська установа виконання покарань (№ 6),
Дружлюбівський виправний центр (№ 1),
Новобузький виправний центр(№ 103).*

Загальна кількість евакуйованих склала 4 628 осіб, а саме: 648 осіб, узятих під варту, та 3 980 засуджених до позбавлення та обмеження волі, серед яких: 48 жінок, 7 неповнолітніх та 215 засуджених до довічного позбавлення волі».

Не складно переконатись, що були евакуйовані не всі установи, які потрапили в зону бойових дій та опинилися на окупованій ворогом території.

Під вартою у слідчих ізоляторах та установах виконання покарань з функцією СІЗО станом на 01.01.2023 р. трималося 12 904 особи (14 568 осіб рік тому), в тому числі 678 жінок (734 жінки рік тому). Число неповнолітніх в СІЗО – 53 особи (94 особи рік тому). Отже за рік число всіх осіб, які тримаються під вартою, зменшилось на 1664 особи (роком раніше зменшилось на 2105 осіб), або на – 11,42% (- 12,63%).

У 2022 році не потрапили до установ виконання покарань з СІЗО та були звільнені з них 8796 осіб (минулого року – 8380 осіб). Серед головних причин, з яких особи звільнялися з СІЗО впродовж 2022 року – у зв'язку зі зміною запобіжного заходу – 5173 особи (рік тому – 4657 осіб), у зв'язку із закінченням строку покарання

(включаючи умовно-дострокове звільнення) – 2056 осіб (2462 особи), у зв'язку із застосуванням судами мір покарання, не пов'язаних з позбавленням волі – 985 осіб (рік тому – 880 осіб), у зв'язку з припиненням справ судами та за виправдувальними вироками – 58 осіб (рік тому – 33 особи).

Статистичні дані щодо причин звільнення осіб з СІЗО в останні роки наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

З СІЗО було звільнено	2004	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Усього	14 186	8 365	2745	8788	9369	8656	8380	8796
У зв'язку із застосуванням судами покарань, не пов'язаних з позбавленням волі	8392	1 347	381	1005	1001	943	880	985
У зв'язку зі зміною запобіжного заходу на більш м'який	2103	3 666	1251	4571	4998	4629	4657	5173
У зв'язку із закінченням терміну покарання (в т.ч. УДЗ)	3604	2 602	572	511	546	471	2462	2056
У зв'язку з припиненням справ судами та за виправдувальними вироками	46	77	11	41	31	30	33	58

Чисельність засуджених осіб за 2022 рік зменшилась з 33683 осіб 29822 тобто на 3 861 особу (рік тому зросла на 533 особи), або на – 11,46% (+ 1,61%). Натомість варто взяти до уваги, що частково це зменшення може бути пов'язано із збройною агресією Росії та захопленням певних територій країни, де розташовані установи виконання покарань.

У виховних колоніях для неповнолітніх відбувають покарання 46 осіб (рік тому – 54), з них у віці до 18 років – 26 осіб (рік тому – 30 осіб).

Чисельність засуджених жінок, які відбувають покарання у кримінально-виконавчих установах – 1577 (рік тому – 1774 жінки).

Чисельність довічно ув'язнених осіб становила на 1 січня 2023 року 1578 (рік тому – 1575 осіб, п'ять років тому 1572 особи), в тому числі 25 жінок. Протягом року число довічно засуджених в'язнів зросло на 3 особи (минулого року – на 34 особи).

З цим показником останні роки відбуваються дива: в деякі роки він зростає на декілька десятків осіб і це ще можна якось пояснити, бо щороку засуджуються до довічного покарання в середньому понад 20 осіб. Ці дані корелюються, враховуючи, що за рік вмирає декілька засуджених.

Натомість буває що, чисельність довічно засуджених осіб зростає за рік на 2-4 особи, а то й зменшується. Тоді такий факт можна пояснити тільки великою смертністю серед довічно засуджених осіб. Так, Адміністрація ДКВС України на спеціальний запит щодо причин зниження числа довічно ув'язнених осіб України повідомила листом від 11.02.2019 року, що у 2017 році вмерло 33 довічно ув'язнених особи, а в 2018 році - 27 осіб. Стільки ж довічно засуджених вмерло й у 2019 році.

Якщо на початок 2021 року число довічно ув'язнених осіб складало 1541 і за даними Державної Судової адміністрації протягом року отримали позитивний вирок 19 осіб, то на кінець року число таких осіб могло бути не більше, як 1560 осіб (1541 + 19), але ж ніяк не 1575. І це за умови, що протягом року жоден з довічно засуджених не вмер би. А це теж вельми сумнівно, бо за даними ДКВС смертність довічно ув'язнених осіб у попередні роки становила від 27 до 33 осіб на рік. Навряд чи вона раптом впала до нуля.

Чому відбуваються «стрибки» у числі довічно ув'язнених осіб – це потребує дослідження. Можливо, на ситуацію крім очевидних чинників впливають ще якісь додаткові, зовсім не очевидні. Можливо, таких чинників і немає. Але такі невідповідності виглядають нереально та свідчать про значні проблеми у веденні ДКВС статистичних даних щодо довічно засуджених. Очевидно, що без дослідження цього феномену напевно нічого не можна стверджувати.

Протягом 2022 року з установ ДКВС було звільнено 10496 осіб (11722 особи). А от з даними про число осіб, новоприбулих до установ системи, є складнощі. Розрахунок балансу загальної чисельності ув'язнених осіб в установах ДКВС є доволі дивним. Раніше – років десять тому – таких непорозумінь не виникало, бо фахівці відомства могли адекватно порахувати число осіб, які щороку потрапляли до установ системи. А от згідно з наданими відомостями за 2018 рік, з огляду на число осіб, які поступили протягом року до установ виконання покарань, та число осіб, які звільнилися з них, загальна чисельність мешканців установ мала би збільшитись за рік на 214 осіб. Фактично їх чисельність зменшилась на понад дві тисячі осіб. Така ж ситуація спостерігалась й у наступному 2019 році: за розрахунком згідно наданим даним загальна чисельність мешканців установ мала збільшитись на понад 700 осіб, але насправді їх стало менше на 2215 осіб. Попри прохання до керівництва кримінально-виконавчої служби пояснити розбіжності будь-яких роз'яснень не було надано.

Щодо даних за останні два роки ситуація ще більш складна. У 2021 році було звільнено 11722 особи та ще близько півтисячі вмерло. Загальна чисельність мешканців установ зменшилась на півтори тисячі, отже число осіб, які поступили за рік до установ системи, мало би бути десь біля 11 тис. осіб. Натомість відомство повідомляє, що число «новоприбулих» осіб до установ за рік склало начебто аж 33765 осіб.

У 2022 році загальна чисельність осіб в установах системи зменшилась на понад 5 тисяч, звільнено було 10496 та вмерло 432 особи. Поступити мало б біля 6 тис. осіб, але відомство повідомляє, що до установ надійшло 29356 осіб. Таке велике число новоприбулих осіб може бути тільки в тому випадку, якщо осіб, які перевозяться з установи до установи, кожний раз вважати новоприбулими особами та рахувати їх по декілька разів. Наше прохання у запиті повідомляти нам тільки число осіб, які потрапляють до установ кримінально-виконавчої

служби так би мовити «з волі», поки що залишились без уваги. Отже наразі навести офіційні дані про число осіб, які фактично поступають установ кримінально-виконавчої служби, поки що не виявляється можливим.

Умовно-достроково у 2022 році було звільнено 3265 осіб (рік тому – 3 820 осіб, шість років тому – 9 244 особи) із загального числа у 10178 осіб, які формально підпадали під УДЗ (рік тому – 11 919 осіб). Це 32,08% від числа осіб, які формально підпадали під УДЗ. Варто звернути увагу на специфічну динаміку цього показника. Він складав два роки тому 36,67%, чотири роки тому – 37,8%, шість років тому – 41,15%, вісім років тому – 53,5%. Тенденція очевидна, і її причини те ж було б важливо знати.

Число працездатних осіб в установах виконання покарань станом на 01.01.2023 р. становило 20219 осіб (рік тому – 21891 особу), або 67,80% (рік тому 64,99%, два роки тому - 57,32%) від числа всіх засуджених осіб, із них забезпечено роботою 4925 осіб (рік тому – 6481 особа). Це складає **24,36%** від числа працездатних (на 01.01.2022 – **29,61%**., для порівняння – два роки тому **32,11%**, на 01.01.2017 47,2%) та 16,51% від загального числа засуджених (рік тому – 19,24%). Очевидно, що є чітка тенденція: *охопленість засуджених роботою в останні роки стійко падає*. Середньомісячна заробітна плата засуджених у 2022 році склала 2306,50 грн. Два роки тому заробітна плата складала 2067 грн. на місяць.

Звільнитись з ув'язнення можна не тільки за УДЗ, але й отримавши помилування. За інформацією, наданою Департаментом з питань звернення громадян Офісу Президента України (лист №22/1-08/4606 від 17.10.2023), протягом 2022 року до управління з питань помилування Департаменту громадянства, помилування, державних нагород Офісу Президента України надійшли клопотання про помилування 1422 засуджених осіб (рік тому – щодо 510 засуджених). Комісією при Президентові України у питаннях помилування протягом року проведено чотири (роком раніше – три) засідання, на яких розглянуто клопотання про помилування 848 осіб (роком раніше – 417 осіб). Президент України у 2022 році видав чотири укази про помилування 363 осіб (роком раніше – два укази про помилування 32 засуджених осіб). Інформація про те, яка частка з них була помилувана в рамках домовленостей про обміни заручників, а яка поза цими рамками, не була надана. Прес-конференцій, брифінгів або навіть видання прес-релізів про помилування впродовж 2022 року не було, як і не було ініційовано будь-яких публікацій з цих питань в ЗМІ.

Певним показником складності проблем в медичній сфері та в наданні медичних послуг є рівень захворюваності, смертності та число випадків суїцидів в установах відомства.

За даними Центру охорони здоров'я ДКВС України (лист №2951-ЦА-23 від 19.09.2023) протягом 2022 року в установах виконання покарань ДКВС України на підконтрольних Уряду України територіях вмерло 432 особи (454 особи), з них у слідчих ізоляторах та УВП – 177 осіб (189 осіб). Число випадків суїциду під час перебування осіб в усіх установах позбавлення волі у 2022 році становило 21 (45), з них випадків у слідчих ізоляторах та УВП – 11 осіб (20 осіб). Наведені дані свідчать, що за останній рік рівень смертності трохи зріс, натомість рівень суїцидів впав вдвічі. Чи вплинула на ці зміни війна, сказати важко.

Число в'язнів, хворих на туберкульоз, на кінець 2022 року в установах ДКВС України на підконтрольних Уряду України територіях складало 446 осіб (801 особа), в тому числі 157 осіб (193 особи) – у СІЗО та в УВП. В розрахунку на 1 тис. ув'язнених число таких хворих за 2022 рік суттєво зменшилось – з 16,60 до 10,44.

Така значна зміна чисельності осіб, хворих на туберкульоз (майже вдвічі), може бути пов'язана з тим, що спеціалізована установа, в якій трималося багато таких засуджених, розташована у Херсоні і потрапила до окупованої частини країни. Відповідно в'язні цієї установи, ймовірно, не увійшли до статистики.

Кількість осіб, що живуть з ВІЛ та перебувають на обліку в закладах охорони здоров'я ЦОЗ ДКВС України на підконтрольних Уряду України територіях станом на 01.01.2023 року становила 3415 осіб (3993 особи), з них в СІЗО та УВП перебувало 1006 осіб (1167 осіб). Оскільки в СІЗО тримаються крім осіб, взятих під варту ще й засуджені, зокрема госпобслуга, то скільки з цих осіб є особами, взятими від варту не повідомляється, оскільки звітними формами, що ведуться ЦОЗ ДКВС України, розмежування в УВП на засуджених та осіб, взятих під варту, не передбачено. Показник хворих на 1 тис. ув'язнених вперше за останні роки дещо знизився – з 82,75 до 79,92.

Динаміка цих показників за останні роки наведена у таблиці 3

Захворюваність і смертність в установах Департаменту у 2003, 2012 та у 2016-2022 роках

Таблиця 3

Показники	2003	2012	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Кількість осіб в місцях позбавлення волі на 01 січня наступного року	191 677	147 112	60 399	57 100	55 078	52863	49 823	48 251	42 726
Померло	824	1 021	523	568	484	517	485	454	432
На 1 тис. ув'язнених	4,30	6,94	8,66	9,95	8,79	9,78	9,73	9,41	10,11
Випадків суїциду	41	65	60	46	47	51	52	45	21
На 1 тис. ув'язнених	0,21	0,442	0,99	0,81	0,85	0,96	1,04	0,93	0,49
Хворих на туберкульоз в активній формі на 01 січня наступного року	9 080	н. д.	1 850	1356	1141	1113	886	801	446
На 1 тис. ув'язнених	47,37		30,63	23,75	20,72	21,05	17,78	16,60	10,44
ВІЛ-інфікованих на 01 січня наступного року	1 917	6957	3 730	3 830	3859	3824	3901	3993	3415
На 1 тис. ув'язнених	10,0	47,3	61,76	67,08	70,06	72,34	78,30	82,75	79,92

Станом на 1 січня 2023 року в установах виконання покарань ДКВС України утримувалося 1029 осіб, які мають інвалідність (роком раніше – 1364 особи), з них в СІЗО та УВП – 233 особа (291). Скільки з цих осіб є саме особами, взятими від варту, не повідомляється, оскільки звітними формами, що ведуться ЦОЗ ДКВС України, розмежування на засуджених та осіб, взятих під варту, не передбачено.

За даними Центру пробації, на обліку уповноважених органів з питань пробації станом на 01.01.2023 перебували 61 897 осіб, засуджені до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі та звільнених від відбування покарання з випробуванням (роком раніше – 63 531 особа), з них 477 неповнолітніх (роком раніше – 713 осіб) (лист № 138/142-ЗПП/1/Ян-23 від 18.09.2023).

Протягом 2022 року рішення про закриття чи консервацію установ виконання покарань не приймалися. Разом з тим з 11 установ були евакуйовані засуджені, особи, взяті під варту, та персонал.

Ув'язнені особи є і в деяких інших відомствах.

Територіальні органи поліції станом на 01.01.2023 року налічують 125 ізоляторів тимчасового тримання (126) із загальним лімітом наповнення 2723 місць (2,7 тис. місць). В них станом на 1 січня 2023 року перебувало 115 осіб (113 осіб). Всього протягом 2022 року в ІТТ утримувалось 29989 осіб (51,9 тис. осіб). (лист №2781зі/37/03/03-2023 від 26 вересня 2023 р.). Протягом 2022 року в ІТТ померло 2 особи.

Надання інформації щодо кількості загиблих у 2022 році працівників поліції відомство вважає неможливим «з метою дотримання інтересів національної безпеки». Натомість за даними за попередній 2021 рік загинуло 103 працівника поліції, з них при обставинах, не пов'язаних із виконанням службових обов'язків 7 поліцейських.

У Доповіді Уповноваженого про результати моніторингу місць несвободи, які підпорядковані Національній поліції, повідомляється таке:

«Працівники Секретаріату Уповноваженого спільно із представниками громадськості упродовж 2022 року відвідали 69 місць несвободи, які підпорядковані Національній поліції, з яких: 31 відділ поліції; 25 УП; 10 ізоляторів тимчасового тримання; 3 сектори поліції. У ході відвідувань місць несвободи Національної поліції України у 2022 році продовжували виявлятися порушення конституційних прав і свобод людини з боку працівників поліції під час затримання та перебування в органах та підрозділах Національної поліції, що відображено у відповідних звітах та актах реагування».

В СБУ функціонує один ізолятор тимчасового тримання у м. Києві – для тримання осіб, підозрюваних у підготовці чи проведенні розвідувально-підривної, терористичної діяльності та вчиненні інших злочинів, розслідування яких віднесено до компетенції органів СБУ. Місткість ізолятора складає 48 осіб. Станом на 01.01.2023 року в ньому трималося 3 особи (минулого року – 14 осіб), а загалом протягом 2022 року перебувало 106 осіб (84 особи). Випадків смерті утримуваних осіб у 2022 році не було (лист СБУ № 16/Б-8-П/в/39/4996-в від 19.09.2023 р.).

Діти, які скоїли кримінальні злочини у віці до 14 років, направляються до шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації. Ці заклади перебувають у підпорядкуванні Міністерства освіти та науки України. На початок 2023 року в Україні функціонує одне училище – Макіївське професійне училище соціальної реабілітації для хлопчиків, яке тимчасово розміщене у Балахівській школі соціальної реабілітації, Кіровоградська обл. (розраховане на 180 осіб). В ньому станом на 01.01.2023 здобували професійну освіту десять хлопців (рік тому – 6 хлопців).

Ще один заклад освіти для дітей, які потребують особливих умов виховання = Комишуваська школа соціальної реабілітації для хлопчаків, Запорізька обл., Оріхівський район, смт. Комишуваха (розрахована на 160 осіб). В зазначеному закладі вихованці відсутні, хоча рік тому там трималися 7 хлопців. Усі учні за рішенням суду були відраховані (у зв'язку із закінченням строку перебування та у зв'язку із переведенням до училища соціальної реабілітації).

Відповідно до наказу від 01.09.2022 №45-К дію трудових договорів із працівниками школи призупинено на період військового стану (лист № 4/3290-23 від 20.09.2023 р.).

Запит до **Міноборони України** з проханням надати інформацію щодо кількості осіб, які тримаються у дисбаті та на гауптвахтах залишився без відповіді. Натомість Українська правда повідомила з посиланням на пресцентр судової влади, що «в 2022 році притягнули до адміністративної відповідальності (арешт з утриманням на гауптвахті) за статтею 172-20 КУпАП 1569 військових» (<https://www.pravda.com.ua/news/2025/01/29/7495760/>).

Про рівень дотримання законності під час тримання ув'язнених осіб свідчить число порушень з боку персоналу установ. Справжнє число таких випадків оцінити неможливо, але отримані від Департаменту та від Офісу Генерального прокурора статистичні дані надають певне уявлення про масштаби явища.

Офісом Генерального прокурора надана інформація за окремими показниками роботи прокурорів з питань нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах за 2022 рік (у дужках – за 2021 рік), яка наведена у таблиці

	Розглянуто документів прокурорського реагування з вжиттям заходів щодо усунення порушень законів	Притягнуто до дисциплінарної, адміністративної, матеріальної відповідальності осіб	Внесено відомостей до ЄРДР
Усього	3221 (4365)	2047 (3056)	171 (276)
Слідчі ізолятори	307 (430)	328 (515)	12 (32)
Арештні дома	15 (10)	13 (11)	
Виправні центри	79 (113)	92 (155)	4 (9)
Виправні колонії	828 (1168)	986 (1457)	77 (120)
Виховні колонії	5 (12)	1 (3)	1
Лікувальні заклади ДКВС	143 (197)	37 (77)	31 (26)

До кримінальної відповідальності, за даними Офісу Генерального прокурора, упродовж 2022 року було притягнуто 79 працівників державної кримінально-виконавчої служби (рік тому – 83 особи, з них з числа поточного періоду – 44 особи). (лист Офісу Генерального прокурора № 27/3-1849 вих-23 від 25.09.2023).

Для порівняння: за 2019 рік було розглянуто 1 758 документів прокурорського реагування щодо працівників виправних колоній та слідчих ізоляторів з вжиттям заходів щодо усунення порушень закону. При цьому було притягнуто до дисциплінарної адміністративної та матеріальної відповідальності 1913 осіб, а до кримінальної відповідальності було притягнуто 47 працівників ДКВС (див. п. 42 Доповіді-2019).

Однією з небагатьох інституцій в країні, яка має повноваження перевіряти дотримання прав людини, є **Уповноважений** Верховної Ради України з прав людини (надалі – Уповноважений). В 2022 році цю посаду до 30 червня обіймала Людмила Денисова, а з 1 липня – Дмитро Лубінець. Особливо значимою роль Уповноваженого є для ув'язнених осіб, бо закон зобов'язує адміністрації установ виконання покарань безперешкодно направляти скарги ув'язнених до омбудсмена. До того ж, відповідно до статті 19-1 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», на Уповноваженого покладаються функції національного превентивного механізму (надалі – НПМ) відповідно до *Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання*.

За наданими Секретаріатом Уповноваженого даними в рамках реалізації НПМ працівниками Секретаріату упродовж 2022 року здійснений 345 моніторингових візитів до місць несвободи (роком раніше – 981 візит, двома роками раніше – 815 візитів). У відповіді на запит Секретаріат також лаконічно повідомляє, що Уповноваженим *«направлено 21 акт реагування, видано 141 письмове доручення відповідно до частини 4 статті 19.1 закону «Про Уповноваженого»*. Це все, що було надано у відповідь на запит інформації про реалізацію Уповноваженим НПМ.

Разом з тим у щорічній Доповіді Уповноваженого у 2022 році зазначається, що протягом року в рамках реалізації функцій НПМ було відвідано (з 345 візитів) 61 заклад системи Міністерства юстиції України, зокрема: 23—слідчі ізолятори; 15—виправні колонії; 11—установи виконання покарань; 10—медичні частини філій державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України»; 1—виправний центр; 1—виповна колонія. У скількох візитах до цих 61 закладів брали участь отримувачі 141 письмового доручення Уповноваженого – не повідомляється.

У Доповіді Уповноваженого за 2022 рік міститься інформація про те, що протягом року до Уповноваженого надійшло 687 звернень, у яких містилося 1 717 повідомлень про порушення прав людини в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах, ізоляторах тимчасового тримання та інших місцях несвободи, серед яких 1107—щодо неналежних умов утримання та 299 — щодо ненадання медичної допомоги, 40 — щодо порушення права на правничу допомогу.

Отже Секретаріат відмовився надавати інформацію, яка фактично створена, існує і Секретаріат нею володіє. Своєю відмовою надати інформацію, яка «вже існує» в Секретаріаті, його посадовці порушили Закон.

Певну інформацію Секретаріат у відповідь на запит все ж таки повідомив, зазначивши, що надає її у рамках закону «Про звернення громадян».

«Уповноваженим направлено 21 акт реагування до органів державної влади, правоохоронних та судових органів про усунення порушень основоположних прав людини і громадянина за результатами виконання функцій НПМ у 2022 році. З них чотири акти реагування віднесені до пенітенціарної системи. Виконання наданих рекомендацій щодо усунення виявлених порушень прав людини і громадянина, зазначених у актах реагування, перебуває на постійному контролі Уповноваженого. Контроль за виконанням наданих рекомендацій здійснюється шляхом проведення позапланових відвідувань НПМ та відповідного листування. За результатами розгляду подань Секретаріатом отримано відповіді про усунення виявлених порушень.»

То ж скласти уявлення про прогрес у боротьбі з жорстоким поводженням та тортурами в Україні чи про відсутність такого, або навіть про можливе значне погіршення ситуації Секретаріат Уповноваженого не допомагає.

До Уповноваженого у 2022 році надійшло 2237 звернень з повідомленнями про порушення **права на інформацію** (у 2021 році надійшло 4530 звернень). Протягом 2022 року було складено 34 протоколи про адміністративне правопорушення за статтею 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення у зв'язку з порушенням вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» (далі – Закон), (протягом 2021 року складено 175 протоколів про адміністративні порушення, два роки тому – 174, три роки тому – 240), що складає 1,52% від числа звернень (минулого року – 3,86%, позаминулого – 4,8%). За результатом розгляду цих звернень за наявною в Секретаріаті інформацією станом на жовтень 2023 року судами прийнято рішення про притягнення 4 осіб до адміністративної відповідальності за порушення вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» (станом на 31.12.2021 до адміністративної відповідальності було притягнуто 12 осіб). Тобто реально було покарано 4 особи з тих, про кого йшла мова у 2237 зверненнях.

Протягом 2022 року до органів державної влади, органів місцевого самоврядування внесено 5 (роком раніше 6) подань Уповноваженого щодо порушень вимог законів України «Про доступ до публічної інформації» та «Про звернення громадян».

* * * * *

Автори даного статистичного огляду вдячні відомствам, які надали інформацію на запити «Донецького Меморіалу» щодо осіб, позбавлених волі, які перебувають в установах відомства, або до яких відомство має стосунок. Ми вдячні Департаменту з питань виконання кримінальних покарань Мінюсту України, Центру охорони здоров'я ДКВС України, Центру пробачії, Національній поліції України, Службі безпеки України, Міністерству освіти і науки України, Офісу Генерального прокурора України, Офісу Президента України.

Надана ними інформація використана при підготовці даного огляду. Наведені у огляді дані і відомості можуть уточнюватись та доповнюватись, якщо буде отримана відповідна додаткова інформація.